

KS. JÓZEF KRUKOWSKI

PODZIAŁ AKTÓW ADMINISTRACYJNYCH W PRAWIE KANONICZNYM

W ostatnich latach w nauce prawa kanonicznego wzrasta zainteresowanie problematyką kościelnego prawa administracyjnego. W rozważaniach z tego zakresu wystąpiła tendencja m. in. do ustalenia pojęcia aktu administracyjnego oraz do teoretycznej systematyzacji różnych form działalności kościelnej władzy administracyjnej¹. Przystępując do udziału w dyskusji nad tą problematyką w poprzednim artykule omówiłem pojęcia aktu administracyjnego w prawie kanonicznym². Podaną tam charakterystykę istotnych elementów kościelnych aktu administracyjnego należy jednak uzupełnić, wskazując, iż zasadnicza różnica między aktem prawodawczym, sądowym i administracyjnym leży po stronie przedmiotowej, a nie podmiotowej. Przemawia za tym względ na zasadę „jedności władzy” w Kościele³. Podstawowe organy władzy kościelnej (papież i biskup) posiadają bowiem wszystkie trzy funkcje władzy, a tylko organy pomocnicze są wyposażone w jedną z tych funkcji (sądowniczą lub wykonawczą, czyli administracyjną). Akty administracyjne mogą być zatem wydawane zarówno przez organy podstawowe, które posiadają peł-

¹ A. Ranaudo. *Gli atti amministrativi canonici*. „Monitor Ecclesiasticus” 93:1968 s. 701-727; G. Lobina, *La competenza del Supremo Tribunale della Segnatura Apostolica con particolare riferimento alla Sectio Altera e alla problematica rispettiva*. Roma 1971 s. 91-94; P. Moneta. *Il provvedimento amministrativo impugnabile nel diritto canonico*. „Ephemerides Iuris Canonici” 17:1971 n. 1 s. 76-130; tenże. *L’illegittimità del provvedimento amministrativo canonico*. Tamże 18:1972 n. 3-4 s. 183-221; F. D’Ostilio. *Tipologia ed esecuzione degli atti amministrativi*. „Apollinaris” 45:1972 n. 2 s. 261-289; K. Mörsdorf. *De actibus administrativis in Ecclesia*. W: *Ius Populi Dei. Miscellanea in honorem R. Bidagor*. T. 3. Romae 1972 s. 7-26; E. Bernardini. *L’istituzione della sectio altera del Supremo Tribunale della Segnatura Apostolica*. Tamże s. 29-78.

² Por. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 21:1974 z. 5 s. 115-125.

³ Należy podkreślić, iż zachodzi tu zasadnicza różnica między pojęciem aktu administracyjnego w prawie świeckim i w prawie kanonicznym. W świeckim prawie administracyjnym istnieje specyfikacja działania organów władzy według spełnianej funkcji. W konsekwencji aktem administracyjnym może być tylko akt wydany przez organ władzy administracyjnej. Por. Mörsdorf, jw. s. 21; Bernardini, jw. s. 45.

nię władzy, jak i przez organy pomocnicze, które są wyposażone jedynie we władzę administracyjną (kongregacje Kurii Rzymskiej, wikariusz generalny).

W prawie kodeksowym nie ma ogólnej koncepcji aktu administracyjnego, natomiast występują różne grupy kościelnych aktów administracyjnych. W związku z reformą prawa kanonicznego oraz wprowadzeniem sądowej kontroli aktów administracyjnych kanoniści przystąpili do analizy i systematyzacji tych grup, jakie występują w *Kodeksie prawa kanonicznego*. Najogólniej należy zauważyć, iż autorzy przyjmują różne kryteria podziału aktów administracyjnych. Utworzone zaś na podstawie tych kryteriów grupy nie muszą pozostawać w stosunku wyłączenia. Ten sam akt może należeć jednocześnie do kilku grup. Niżej zostaną omówione przede wszystkim te grupy klasyfikacyjne, które są niezbędne do zrozumienia natury kościelnych aktów administracyjnych, a specjalna uwaga zostanie zwrócona na te spośród nich, które mogą być poddane kontroli sądowej. Poszczególne grupy aktów odznaczają się odmiennymi sposobami wydawania oraz odmienną skutecznością prawną. Ponadto zostanie zwrócona uwaga na postulaty zmian dotychczasowego stanu prawnego w tym względzie.

I

Klasyfikację aktów administracyjnych należy rozpocząć od najbardziej ogólnego kryterium, jakim jest sfera działalności administracyjnej⁴. Wyróżnia się dwie takie sfery. Pierwszą z nich jest działalność organów hierarchicznie wyższych względem organów niższego szczebla, powiązanych zależnością służbową (podległością), np. akt Kongregacji ds. Biskupów skierowany do biskupa ordynariusza jako organu władzy administracyjnej. Ta sfera jest działalnością wewnątrzadministracyjną. Ważnym elementem tego kierownictwa są nakazy ogólne (praecepta generalia), zawierające polecenia służbowe. Poza tą sferą organy władzy administracyjnej prowadzą działalność wobec osób fizycznych i moralnych, nie powiązanych z nimi zależnością służbową⁵, np. dyspensa ordynariusza skierowana do wiernych jego diecezji.

Te dwie sfery stosunków prawnych, regulowanych za pomocą aktów administracyjnych, są różne. Stąd też formy działalności administracyjnej winny być odmienne. Zdaniem K. Mörsdorfa największej wagi różni-

⁴ Polski teoretyk prawa administracyjnego J. Starościak (*Prawo administracyjne*. Warszawa 1969 s. 232) stosuje to kryterium podziału do wszelkich form działania organów administracyjnych w społeczności państwowej. Natomiast kanoniści odnoszą to kryterium do aktów administracyjnych pojmowanych w szerszym znaczeniu. Por. Mörsdorf, jw. s. 19 n.; Lobina, jw. s. 90.

⁵ Mörsdorf, jw. s. 20.

ca między tymi aktami leży w tym, iż akty należące do drugiej sfery winny być promulgowane. Natomiast akty dotyczące pierwszej sfery nie muszą być promulgowane, mogą być nawet wydane w tajemnicy. Zauważa on przy tym, iż wymóg promulgacji nie zawsze jest respektowany w praktyce, co może rodzić trudność wykazania ich nielegalności w wypadku, gdyby zostały w nich naruszone uprawnienia należne jednostkom administracyjnym. W związku z tym wysuwa on postulat, aby w nowym kodeksie prawa kanonicznego zostały przyjęte odmienne terminy techniczne na oznaczenie tych dwu odrębnych form kościelnej działalności administracyjnej⁶.

Poza tym należy zauważyć, iż w dotychczasowym systemie prawa kanonicznego nie było zasad regulujących działalność administracyjną w każdej z tych dwu sfer. Istnieje więc potrzeba wydania norm, które by regulowały każdą z tych sfer, a zwłaszcza sferę drugą, czyli działalność organów administracyjnych względem administrowanych jednostek⁷. Istnieje bowiem wielkie zróżnicowanie form tej działalności. Dalsze podziały aktów administracyjnych dotyczą właśnie tej drugiej sfery.

II

Ze względu na sposób działania organów władzy wyróżnia się: 1° akty administracyjne ogólne, w których wydaje się nowe normy prawne; 2° akty administracyjne konkretne, w których stosuje się uprzednio wydane normy prawne w konkretnych sytuacjach. Do pierwszej grupy aktów należą nakazy wydawane na wzór ustawy (praecepta ad instar legis), instrukcje, regulaminy itp. Do drugiej zaś grupy należą nakazy wydawane na wzór wyroku (praecepta ad instar sententiae)⁸.

Różnica między tymi dwoma grupami aktów administracyjnych wywodzi się stąd, iż władza administracyjna ma charakter pośredni w stosunku do władzy prawodawczej i władzy sądowniczej. Specyfika jej polega na tym, iż działalność jej nie wyczerpuje się w samym stosowaniu prawa, jak władzy sądowej, lecz obejmuje również regulację szeregu spraw z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych osób, w granicach zakreślonych przez ogólne normy prawne. W rozstrzyganiu tych spraw przysługuje jej dyskrecjonalność, czyli swobodne uznanie, zwane też uznaniem administracyjnym.

⁶ Mörsdorf, jw. s. 20.

⁷ Sposób postępowania organów administracji kościelnej przy wydawaniu aktów administracyjnych ma być określony w nowym kodeksie prawa kanonicznego. Projekt tych norm jest zawarty w *Schema canonum de procedura administrativa* (Typis Polyglottis Vaticanis 1972). Relacja o tym projekcie została podana w „Communications” 4:1972 s. 35-38.

⁸ Mörsdorf, jw. s. 20-22; Ranaudo, jw. s. 701 n.

1° Akty administracyjne ogólne, za pomocą których wydaje się nowe normy prawne, są bliskie aktom normatywnym, czyli ustawom (*lex*). Różnią się one jednak od ustaw tym, że są niższej rangi od nich, tzn. mogą być wydawane jako akty wykonawcze do ogólniejszej natury aktów normatywnych, np. instrukcje mogą bądź dotyczyć materii nie unormowanej przez akty ogólniejsze, bądź zawierać normy bardziej szczegółowe niż w aktach normatywnych⁹.

2° Akty administracyjne konkretne służą do aplikacji ogólnych norm prawnych do konkretnych sytuacji względem indywidualnie oznaczonych adresatów. Są to akty administracyjne we właściwym znaczeniu, podlegające zaskarżeniu do trybunału administracyjnego¹⁰. Działalność organów władzy administracyjnej wyraża się przede wszystkim w wydawaniu takich właśnie aktów. Z punktu widzenia wpływu woli adresata na ich powstanie i skuteczność dzieli się je na dwie kategorie: a) akty odnoszące się do adresatów, którzy wyrazili zgodę na ich wydanie (*in volentes et petentes*); b) akty skierowane do adresatów, którzy nie wyrazili zgody na ich wydanie, a nawet których wydanie nastąpiło wbrew ich woli (*in invitos*). W tym właśnie punkcie znajduje zastosowanie tradycyjny podział jurysdykcji kościelnej na jurysdykcję dobrowolną (*voluntaria*) i niedobrowolną (*involuntaria*), czyli sporną (*contentiosa*)¹¹. Pierwsza grupa tych aktów wydawana jest w drodze jurysdykcji dobrowolnej, druga zaś — jurysdykcji niedobrowolnej¹².

a) Akty wydawane względem adresatów, którzy wyrazili zgodę. Zgoda ta zazwyczaj mieści się w prośbie lub podaniu. W *Kodeksie prawa kanonicznego* normy regulujące działalność jurysdykcji dobrowolnej znajdują się w tytule „*De rescriptis*”. Jakkolwiek w tytule tym nie mówi się o aplikacji prawa, to jednak nie ulega wątpliwości, iż reskrypty są aplikacją prawa do konkretnych adresatów i dokonują zmiany w ich sytuacji prawnej¹³. W tradycyjnym ujęciu reskrypt traktowany jest jako

⁹ Mörsdorf, jw. s. 21.

¹⁰ Lobina, jw. s. 92; Ranaudo, jw. s. 702.

¹¹ Mörsdorf, jw. s. 22.

¹² Odnośnie do kryterium podziału jurysdykcji na dobrowolną i niedobrowolną w nauce prawa kanonicznego istnieją różne opinie. W związku z tym Mörsdorf (jw. s. 8 n.) postuluje, aby sam prawodawca w nowym kodeksie określił znaczenie tych dwu rodzajów jurysdykcji kościelnej. Wydaje się jednak, że można przyjąć opinię, reprezentowaną m. in. przez M. Żurowskiego (*Criterion distinctionis inter potestatem administrativam iudicalem et voluntariam*, „*Periodica*” 60:1971 fasc. 4 s. 643-651), według której podstawa tego podziału leży w odmiennym przedmiocie i celu każdego z tych dwu rodzajów władzy.

¹³ Wśród autorów istnieje różnica zdań na temat, czy reskrypty są aktami administracyjnymi we właściwym znaczeniu. Ranaudo (jw. s. 704), uważa, że reskrypty, jako akty udzielające łaski, nie są aktami administracyjnymi. Natomiast inni autorzy twierdzą, że reskrypty stanowią specjalną grupę aktów admi-

sposób udzielania łaski. Jednakże łaska (gratia) udzielona przez reskrypt nie jest łaską w ścisłym tego słowa znaczeniu, czyli czymś, do czego petent nie miał żadnego prawa. Jest to łaska w szerszym znaczeniu, gdyż do jej uzyskania petent miał pewną podstawę w prawie, chociaż jej udzielenie jest uzależnione od swobodnego uznania przełożonego¹⁴. Jeżeli przełożony odmówił udzielenia łaski, petent, który czuje się pokrzywdzony tą decyzją, może wnieść rekurs lub apelację. Wtedy sprawa leżąca dotychczas w zasięgu jurysdykcji dobrowolnej przechodzi w zasięg jurysdykcji niedobrowolnej, czyli spornej¹⁵. Może ona być rozpatrywana bądź w trybie administracyjnym, tj. przez organ administracyjny wyższej instancji w wypadku wniesienia rekursu, bądź w trybie sądowym, tj. przez trybunał administracyjny w wypadku wniesienia do niego apelacji¹⁶.

b) Akty administracyjne wydane wbrew woli adresatów (in invitos). Tego rodzaju akty wchodzi w zasięg działania jurysdykcji niedobrowolnej. W prawie kodeksowym noszą one nazwę nakazów wydawanych na wzór wyroku (ad instar sententiae). Prawodawca mówi o nich w sposób ogólny w trzech kanonach (kan. 24, 1933 § 4, 2225).

Nakazy te są pod pewnym względem podobne do wyroków sądowych, a pod innym względem różnią się od nich. Podobieństwo do wyroków zachodzi pod tym względem, iż w nakazach tych ma miejsce aplikacja prawa do konkretnych wypadków w celu rozstrzygnięcia sprawy spornej bądź wymierzenia lub deklaracji kary za popełnione przestępstwo. Różnią się one od wyroków tym, że wydawane są poza sądem (czyli nie przez trybunały) i że sposoby ich wydawania są odmienne¹⁷. Mörsdorf proponuje, aby normy prawa procesowego, regulujące sposób postępowania przy wydawaniu wyroków, miały zastosowanie również przy wydawaniu nakazów ad instar sententiae, o ile pozwala na to natura sprawy. I tak uważa on, że normy określające kompetencje trybunału (kan. 1560-1566) można zastosować przy wydawaniu nakazów. Nie można jednak — jego zdaniem — tych norm, które określają skutek apelacji, za-

nistracyjnych, gdyż powodują skutki prawne po stronie adresatów. Moim zdaniem słuszność jest po stronie wyrazieli tej drugiej opinii. Por. O. Giacchi. *La natura giuridica dei rescritti in diritto canonico*. „Studi senensi” 10:1973 fasc. 3; Lobina, jw. s. 94; Mörsdorf, s. 22.

¹⁴ Mörsdorf, jw. s. 22.

¹⁵ Tamże s. 23.

¹⁶ Na mocy art. 101 konstytucji *Regimini Ecclesiae Universae* (AAS 59:1967 s. 921 n.) można wnieść rekurs administracyjny do Drugiej Sekcji Sygnatury Apostolskiej jako trybunału administracyjnego. Schemat kanonów „De procedura administrativa” przewiduje ustanowienie kościelnych trybunałów administracyjnych również na niższych szczeblach władzy („Communicationes” 4:1972 s. 23).

¹⁷ Mörsdorf, jw. s. 23.

stosować do skutku rekursu. Podczas gdy apelacja od wyroku wywiera skutek zawieszający (kan. 1889 § 2), to rekurs, czyli apelacja od nakazu, wywiera z samego prawa tylko skutek dewolutywny¹⁸. Moim zdaniem powyższa opinia Mörsdorfa odnośnie do skutku rekursu jest słuszna tylko w aspekcie de lege lata. Natomiast w aspekcie de lege ferenda należy ją zrewidować. Dla dobra jednostki administrowanej, która czuje się pokrzywdzona aktem administracyjnym, należy postulować, aby rekursy od nakazów ad instar sententiae z mocy samego prawa rodziły taki sam skutek, jak apelacje od wyroków, tj. zawsze wywierały skutek nie tylko dewolutywny, lecz również zawieszający.

Ponadto Mörsdorf stawia propozycję odnośnie do samej nazwy „nakaz ad instar sententiae”. Jego zdaniem należałoby zaniechać używania nazwy „nakaz na wzór wyroku”, a używać tylko słowa „nakaz”¹⁹. Propozycja ta wydaje się słuszna, jeżeli zaniecha się również użycia słowa „nakaz na wzór ustawy (praeceptum ad instar legis).

III

Stosując jako kryterium podziału aktów administracyjnych tworzenie przez nie stosunków prawnych, otrzymamy ich podział na konstytutywne i deklaratoryjne²⁰.

1. Akty konstytutywne mają charakter kształtujący. Tworzą one lub zmieniają, albo uchylają istniejące stosunki administracyjno-prawne. Przy tym zmiana konkretnej sytuacji prawnej następuje nie na mocy samej ustawy, lecz na mocy samego aktu administracyjnego. Do tego typu aktów należą akty organizacyjne, jak erekcja lub zniesienie zgromadzenia zakonnego albo stowarzyszenia świeckiego; inkardynacja lub ekskardynacja duchownego; nominacja, przeniesienie lub zwolnienie ze stanowiska proboszcza albo wikariusza; erekcja, dysmembracja lub podział beneficjum; nadanie beneficjum; erekcja diecezji; licencja itp.²¹

2. Akty deklaratoryjne są to akty, za pomocą których władza administracyjna potwierdza lub po prostu składa swoje oświadczenie czy opinię co do faktu prawnego. W prawie kanonicznym występują dwie kategorie tego typu aktów.

a) Do pierwszej kategorii aktów deklaratoryjnych należą te, które potwierdzają, że powstały konkretne fakty prawne, wywołujące skutki prawne. Nie tworzą one nowych stanów prawnych, lecz jedynie już powstałym faktom nadają określony kształt prawny (np. sporządzenie adno-

¹⁸ Tamże.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Starościak, jw. s. 239 n.; Ranaudo, jw. s. 702. Autor ten używa na oznaczenie aktów konstytutywnych nazwy „akty dyspozycyjne”.

²¹ Ranaudo, jw. s. 702; Mörsdorf, jw. s. 24.

tacji w księgach aktów chrztu, bierzmowania, święceń, małżeństwa; autentyczne odpisy z tych ksiąg; zaświadczenie wygłoszenia zapowiedzi przedślubnych, stanu wolnego, braku przeszkód małżeńskich lub przeszkód do przyjęcia święceń kapłańskich) ²².

b) Do drugiej kategorii aktów deklaratoryjnych należy zaliczyć te, które również nie tworzą nowych stosunków prawnych ani faktów prawnych, ale stanowią jedynie przesłankę warunkującą wydanie aktu konstytutywnego (np. wotum lub rada kapituły katedralnej bądź konsultorów diecezjalnych w wypadkach w prawie określonych przed wydaniem decyzji administracyjnej przez ordynariusza miejscowego) ²³.

Przyjmując ten podział, należy przyznać, że jest on oparty na kryteriach względnych. W każdym wypowiedzeniu się organu władzy tkwi bowiem pewien element tworzenia nowych stosunków. Nasilenie jednak elementu twórczego w aktach administracyjnych obu grup jest inne i ono właśnie daje podstawę rozróżnienia ²⁴.

IV

Z punktu widzenia skutków prawnych, jakie akty administracyjne wywołują w sferze podmiotowej, dzieli się je na: 1° grupę aktów, które rodzą skutki prawne w sferze podmiotowej, czyli regulują wprost zakres zdolności prawnych po stronie adresatów; 2° grupę aktów wpływających tylko pośrednio na powstanie tych skutków przez to, iż stanowią niezbędny warunek wydania aktów administracyjnych należących do pierwszej grupy ²⁵.

Pierwsza grupa aktów modyfikuje sferę prawną osób fizycznych lub moralnych; np. akt dyscyplinarny ordynariusza względem proboszcza (wymierzenie suspensy) może ograniczać jego uprawnienia.

Natomiast do drugiej grupy aktów należą te, które nie regulują wprost praw i obowiązków osób fizycznych lub moralnych. Akty te nie mają z siebie żadnej skuteczności w sferze zewnętrznej i nie są zdolne spowodować żadnej zmiany w pozycji prawnej osób trzecich. Mają one tylko charakter przygotowawczy dla aktów należących do pierwszej grupy ²⁶ (np. zgoda lub rada kapituły katedralnej, jakiej ordynariusz winien zasięgnąć przed wydaniem decyzji administracyjnej w wypadkach w prawie określonych ²⁷).

²² R a n a u d o, jw. s. 702.

²³ Tamże.

²⁴ S t a r o ś c i a k, jw. s. 240.

²⁵ Tamże; R a n a u d o, jw. s. 705.

²⁶ M o n e t a. *Il provvedimento amministrativo* s. 121.

²⁷ W wielu wypadkach w prawie kodeksowym stawiany jest wymóg, aby ordynariusz przed wydaniem decyzji administracyjnej zasięgnął rady kapituły katedralnej (np. kan. 386 § 1, 388, 549, 649 § 2) lub uzyskał jej zgodę (np. 399 § 2,

V

Ze względu na podmiot władzy, od którego pochodzi akt administracyjny, wyróżnia się: akty administracyjne wydawane przez organy posiadające pełnię władzy; akty administracyjne wydawane przez organy wyposażone we władzę wyłącznie administracyjną oraz akty administracyjne wydawane przez organy władzy sądowej, czyli przez trybunały. Działalność trybunałów nie wyczerpuje się w samym wydawaniu wyroków, lecz obejmuje również załatwianie spraw administracyjnych. W związku z tym Mörsdorf uważa, iż należy wyróżnić akty dotyczące ogólnej organizacji trybunałów, wydawane przez organy nadrzędne w stosunku do nich (tj. przez papieża lub biskupa), oraz akty administracyjne wydawane przez same trybunały, regulujące ich działalność²⁸. Akty te — jego zdaniem — należy traktować tak jak akty administracyjne, gdyż wydawane są według tych samych zasad, co akty organów administracyjnych. Jednak środki prawne przeciwko nim są inne. Środkiem przeciwko aktom administracyjnym, wydawanym przez trybunały, jest wyłącznie apelacja do trybunału wyższej instancji. Moim zdaniem akty, które Mörsdorf nazywa administracyjnymi trybunałów, nie są aktami administracyjnymi w sensie formalnym, lecz tylko materialnym (w niewłaściwym znaczeniu).

VI

Inne grupy aktów administracyjnych, jakie kanoniści wymieniają idąc za teoretykami świeckiego prawa administracyjnego, posiadają różnice raczej w samej ich budowie i przeznaczeniu aniżeli ich ważności i skuteczności. I tak, ze względu na liczbę organów władzy uczestniczących w wydaniu aktu, wyróżnia się: akty proste, tj. takie, które pochodzą od jednego organu władzy (zarówno jednoosobowego, jak i kolegialnego), i akty złożone, w których powstaniu uczestniczył więcej niż jeden organ władzy²⁹. Mając na uwadze liczbę stosunków prawnych, które są regulowane przez akt administracyjny, wyróżnia się: akty szczególne (specjalne), które dotyczą tylko jednego stosunku prawnego, i akty generalne, gdy regulują więcej niż jeden stosunek prawny, czyli odnoszą się do większej liczby czynności lub faktów prawnych³⁰.

712 § 2, 1532 § 3, 1523, 113). Skutki prawne tych wymogów są odmienne. Opuszczenie wymaganej zgody powoduje nieważność aktu ordynariusza, natomiast opuszczenie rady nie unieważnia aktu. Por. G. Michiels. *Principia generalia de personis in Ecclesia*, Tornaci 1965 s. 498-521; Lobina, jw. s. 91.

²⁸ Jw. s. 24 n.

²⁹ Ranaudo, jw. s. 705-707; Lobina, jw. s. 91.

³⁰ Lobina, jw. s. 91.

W zależności od tego, jakim celem kierował się organ władzy w stosunku do adresatów, wyróżnia się: zezwolenie administracyjne, którego celem jest przeniesienie przez organ swoich uprawnień na inny organ władzy; upoważnienie, gdy organ władzy wydaje adresatowi możliwość użycia władzy lub reguluje jej zakres; aprobata, gdy za pomocą tego aktu organ władzy administracyjnej nadaje skuteczność pewnym aktom już wcześniej wydanym lub wykonanym ³¹.

CLASSIFICATION DES ACTES ADMINISTRATIFS DANS LE DROIT CANON.

Résumé

Dans son article l'auteur continue les considérations au sujet des actes administratifs commencées dans le fascicule précédent des Annales de Theologie et de Droit Canon (Roczniki Teologiczno-Kanoniczne). Il commence par constater que le critère principal de classification de diverses formes constituant l'activité du pouvoir ecclésiastique est du côté objectif plutôt que subjectif. L'étude examine ensuite les différents groupes d'actes administratifs de l'Eglise en insistant particulièrement sur ceux qui peuvent être soumis au contrôle juridico-administratif.

I. Compte tenu de la sphère des rapports juridiques, l'on distingue: 1. actes administratifs régissant les relations entre divers organes du pouvoir administratif, 2. actes administratifs régissant les relations entre organes du pouvoir et unités administrées.

II. Dans le deuxième groupe d'actes administratifs une autre distinction' impose qui prend en considération leur caractère plus ou moins concret; de ce point de vue, l'on distingue: 1. actes administratifs généraux, 2. actes administratifs concrets, autrement dit administratifs au sens propre, s'adressant aux individus concrets dans une situation déterminée. Seuls ces derniers peuvent être incriminés par les autorités administratives. Viennent ensuite les considérations touchant particulièrement les actes administratifs au sens propre. Du point de vue de l'intention des destinataires, ces actes peuvent être divisés en; a) actes administratifs envers les personnes ayant donné leur consentement pour la publication; b) actes administratifs envers ceux qui refusèrent la publication. L'on effectua en outre la classification du point de vue de nouveauté que les actes administratifs instaurent dans les rapports juridiques (III) et tenant compte du fait de l'existence ou la non-existence des effets juridiques du côté des personnes intéressées (IV).

³¹ Tamże s. 92.